

Vergaderjaar 1994-1995

23 812

Wijziging van de Auteurswet 1912 en de Wet op de naburige rechten in verband met de richtlijn nr. 93/98/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 29 oktober 1993, betreffende de harmonisatie van de beschermingstermijn van het auteursrecht en van bepaalde naburige rechten (PB/EG L 290)

Nr. 4

VERSLAG

Vastgesteld 30 oktober 1994

De vaste Commissie voor Justitie¹, belast met het voorbereidend onderzoek naar dit wetsvoorstel, heeft de eer van haar bevindingen als volgt verslag uit te brengen. Onder het voorbehoud dat de regering de gestelde vragen en gemaakte opmerkingen tijdig zal hebben beantwoord, acht de commissie de openbare behandeling over dit voorstel van wet genoegzaam voorbereid.

ALGEMEEN

De leden van de PvdA-fractie hebben met belangstelling kennis genomen van het wetsvoorstel tot wijziging van de Auteurswet 1912 en de Wet op de naburige rechten strekkende tot uitvoering van de EG-richtlijn van de Raad van de Europese Gemeenschappen met betrekking tot de harmonisatie van de beschermingstermijn van het auteursrecht en bepaalde naburige rechten. Zij hebben op enkele punten nog vragen te stellen en opmerkingen te maken teneinde de gevolgen van deze richtlijn en de uitwerking daarvan duidelijker voor ogen te krijgen.

De leden van de CDA-fractie hebben met belangstelling van bovengenoemd wetsvoorstel kennis genomen. Zij begrijpen dat de regering in EG-verband het voorstel voor de richtlijn niet heeft gesteund. Zij moeten echter constateren dat de richtlijn inmiddels een feit is. Wat zijn de praktische consequenties van deze richtlijn? Zal de uitvoering van deze richtlijn kostenverhogend werken voor personen en organisaties die rechten moeten afdragen aan de auteursrechthebbers?

De leden van de CDA-fractie baseren hun hierna volgende vragen merendeels op een binnenkort te publiceren artikel van prof. mr. D.W.F. Verkade en mr. D.J.G. Visser van de Rijksuniversiteit Leiden, waarin zij vooraf inzage mochten verkrijgen.

De leden van de fractie van D66 kunnen in het algemeen instemmen met het onderhavige wetsvoorstel. De verlenging van de beschermingstermijn van het auteursrecht van 50 tot 70 jaren post mortem auctoris ligt volgens deze leden wellicht op zichzelf niet zo voor de hand. Echter, de noodzaak van harmonisatie van de verschillende termijnen die op dit

¹ Samenstelling:

Leden: V. A. M. van der Burg (CDA), voorzitter, Schutte (GPV), Groenman (D66), Korthals (VVD), Janmaat (CD), De Hoop Scheffer (CDA), Soutendijk-van Appeldoorn (CDA), Van de Camp (CDA), Swildens-Rozendaal (PvdA), ondervoorzitter, Scheltema-de Nie (D66), Kalsbeek-Jasperse (PvdA), Zijlstra (PvdA), M. M. van der Burg (PvdA), Aiking-van Wageningen (AOV), Rabbae (GroenLinks), J. M. de Vries (VVD), Van Oven (PvdA), Van der Stoep (VVD), Dittrich (D66), Verhagen (CDA), Dijksman (PvdA), De Graaf (D66), Rouvoet (RPF), B. M. de Vries (VVD), O. P. G. Vos (VVD). Plv. leden: Koekoek (CDA), Van den Berg (SGP), Van Vliet (D66), Dees (VVD), Marijnissen (SP), Biesheuvel (CDA), Hirsch Ballin (CDA), Doelman-Pel (CDA), Van Traa (PvdA), Bijleveld-Schouten (CDA), Vreeman (PvdA), Vliegthart (PvdA), Van Heemst (PvdA), Boogaard (AOV), Sipkes (GroenLinks), Rijpstra (VVD), Middel (PvdA), Te Veldhuis (VVD), Van Boxtel (D66), Van der Heijden (CDA), Apostolou (PvdA), Versnel-Schmitz (D66), Leerkes (U55+), Van den Doel (VVD), Weisglas (VVD).

moment binnen de EG gelden, in verband ook met de eerbiediging van – met name in de Bondsrepubliek – verkregen rechten, verschaft wel voldoende rechtvaardiging voor de hier gekozen oplossing.

De leden van de SGP-fractie hebben met belangstelling van dit wetsvoorstel kennis genomen.

Deze leden betonen zich geen voorstander van – globaal – de uitbreiding van de beschermingstermijn van 50 tot 70 jaren. Aangezien de memorie van toelichting geen overwegingen bevat voor deze uitbreiding zouden zij het zeer op prijs stellen indien zij een samenvattende beschouwing van de pro's en contra's van de voorgestelde uitbreiding zouden mogen ontvangen.

Daarbij zou bij voorkeur ook aandacht dienen te worden besteed aan de standpunten in dezen van diverse belanghebbende organisaties. Uiteraard zullen zij ook gaarne vernemen welke de doorslaggevende motieven voor de regering zijn geweest om met de richtlijn in te stemmen.

ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING

Artikel I

Onderdeel B

Artikel 38

De leden van de CDA-fractie vragen de regering hoe de beschermings-termijn dient te worden berekend van werken waarvan het auteursrecht op grond van artikel 7 van de Auteurswet 1912 toekomt aan een werkgever die een natuurlijk persoon is. Dezelfde vraag hebben deze leden ten aanzien van werken waarvan het auteursrecht op grond van artikel 7 van de Auteurswet 1912 toekomt aan een werkgever die een rechtspersoon is, maar waarbij de feitelijke maker wel op of in exemplaren van het werk is aangeduid, in de zin van het voorgestelde artikel 38, lid 2.

Volgens de voorgestelde bepaling wordt ten aanzien van werken, waarvan een openbare instelling, een vereniging, stichting of vennootschap als maker wordt aangemerkt, het auteursrecht bepaald op 70 jaren na openbaarmaking, tenzij – en dit is een nieuw criterium – de natuurlijke persoon, die het werk heeft vervaardigd, als zodanig is aangeduid op of in exemplaren van het werk die zijn openbaar gemaakt.

Hierbij rijst bij de leden van de CDA-fractie de vraag wat rechtens is, in het verre van zeldzame geval van een werk als bedoeld, waarin natuurlijke personen niet op een titelpagina als auteurs worden aangeduid, maar – bijv. in een voorwoord – worden bedankt voor hun bijdragen «naast vele ongenoemde anderen»; of wanneer natuurlijke personen als redacteur bijvoorbeeld «onder redactie van...» of als leden van een redactie-commissie worden aangeduid.

De leden van de fractie van D66 willen het volgende opmerken. De regering stelt voor artikel 38 lid 2 Auteurswet 1912 als volgt te doen luiden: «Hetzelfde geldt (nl. verval van het auteursrecht 70 jaar na openbaarmaking van het werk) ten aanzien van werken, waarvan een openbare instelling, een vereniging, stichting of vennootschap als maker wordt aangemerkt, tenzij de natuurlijke persoon, die het werk heeft vervaardigd, als zodanig is aangeduid op of in exemplaren van het werk, die zijn openbaar gemaakt.»

Deze woorden berusten op artikel 1, lid 4 van de EG-richtlijn Duur, dat een dergelijke regeling voorschrijft voor onder meer het geval «dat een rechtspersoon als rechthebbende aangewezen moet worden.» Nu kent

echter de Auteurswet een bepaalde juridische fictie van makerschap die niet lijkt te sporen met de door de richtlijn en het wetsvoorstel gegeven oplossing. Volgens artikel 7 van de Auteurswet 1912 wordt – verkort gezegd – de werkgever van de natuurlijke persoon-auteur als de maker aangemerkt. De (rechtspersoon-)werkgever is volgens het Nederlandse auteursrecht de maker, ongeacht enige vermelding van het werkelijke makerschap van het werk. Volgens het voorgestelde artikel 38 lid 2 geldt de bijzondere termijn van 70 jaar na openbaarmaking (in plaats van de gewone termijn van 70 jaar na de dood van de auteur) nu niet voor werken die door een rechtspersoon-werkgever openbaar zijn gemaakt onder vermelding van de werkelijke auteur. Wat geldt dan echter wel? De termijn van 70 jaar na de dood van de werkelijke maker, die volgens artikel 7 echter juist niet de juridische maker is? Het wetsvoorstel plaatst ons voor een onoplosbare puzzel.

Hier wreekt zich het internationaal gezien extremistische karakter van de in artikel 7 neergelegde rechtsontneming ten gunste van de werkgever. Zelfs in Engeland, dat in deze richting zeer ver gaat, wordt tenminste niet de status van maker ontnomen aan de werknemer – met alle gevolgen van dien voor het «droit moral». Daar worden slechts de economische auteursrechten aan de werkgever toegekend. De werkgever wordt daar niet als auteur aangewezen, doch slechts «als rechthebbende», overeenkomstig de formulering van artikel 1, lid 4 richtlijn Duur. Het komt de leden van de fractie van D66 voor, dat artikel 7 van de Auteurswet 1912 daarom ook moet worden aangepast. De richtlijn staat niet meer toe dat het makerschap aan de werkgever wordt toegekend, ten hoogste de economische auteursrechten van de werkelijke auteur-werknemer. Voorbeelden van deze oplossing treffen wij ook aan in andere Richtlijnen: bijvoorbeeld artikel 2, lid 3 van de richtlijn Computerprogramma's.

Artikel 39

De leden van de PvdA-fractie merken op dat het voorgestelde artikel 39 bepaalt, in overeenstemming met het zesde lid van artikel 1 van de richtlijn, dat «voor werken, waarvan de duur van het auteursrecht niet wordt berekend naar de bepalingen van artikel 37 en die niet binnen 70 jaar na hun totstandkoming op rechtmatige wijze zijn openbaar gemaakt, de bescherming vervalt».

Het is deze leden opgevallen dat de in de richtlijn gebruikte terminologie «voor het publiek toegankelijk zijn gemaakt», in dit wetsvoorstel is vertaald naar het – voor het Nederlandse auteursrecht gebruikelijke – begrip «... zijn openbaar gemaakt».

Deze leden vroegen waarom deze vertaling niet is gemaakt voor het in de richtlijn gebruikte begrip «totstandkoming». Is er een speciale reden geweest om van de normaliter in de Auteurswet gebruikte begrippen «maken» en «vervaardigen» af te wijken?

Vervolgens zijn de leden van de PvdA-fractie benieuwd naar de reden waarom is afgeweken van artikel 1, lid zes van de richtlijn waar het betreft de niet berekende beschermingstermijn vanaf de dood van de auteur. De richtlijn heeft het over «voor werken waarvan de beschermingstermijn niet berekend is», terwijl het wetsvoorstel spreekt van «de duur van het auteursrecht niet wordt berekend». De laatste constructie wekt de indruk – door de gebruikte gebiedende wijs – dat er omstandigheden zijn die dwingend tot gevolg hebben dat de beschermingstermijn van het auteursrecht niet kan worden berekend volgens artikel 37. De richtlijn daarentegen schetst de niet berekende beschermingstermijn als een feitelijkheid, onverschillig welke oorzaak daaraan ten grondslag ligt. Deze leden veronderstellen dat dit verschil niet de bedoeling van de regering kan zijn geweest en stellen voor het gebruikte woord «wordt» te vervangen door «is» teneinde het wetsvoorstel op dit punt met de richtlijn in overeenstemming te brengen.

De leden van de CDA-fractie merken op dat het voorgestelde artikel 39 voor werken, waarvan de duur van het auteursrecht niet wordt berekend naar de bepalingen van artikel 37 een beschermingstermijn van 70 jaar geeft vanaf hun «totstandkoming». Het woord «totstandkoming» is een nieuwe term in de Auteurswet, die tot dusverre de begrippen «maken» en «vervaardigen» gebruikt. Heeft de regering iets anders bedoeld? Zo neen, verdient het dan niet de voorkeur om, zoals ook op veel andere plaatsen, de gangbare terminologie van de Auteurswet aan te houden, zo wensen de leden van de CDA-fractie te vernemen.

Onderdeel D

Artikel 41

Met betrekking tot dit artikel, hetwelk betrekking heeft op werken die in verschillende banden, delen, nummers of afleveringen zijn gepubliceerd, en voor elk onderdeel een afzonderlijke beschermingstermijn wil doen gelden, wordt door de leden van de SGP-fractie de vraag gesteld of hier geen onderscheid zou behoren te worden gemaakt al naar gelang het een opvolgende reeks betreft dan wel om onderdelen van een afgerond inhoudelijk geheel gaat. Deze leden geven te kennen een duidelijke voorkeur voor het bestaande artikel 41 te hebben.

Zij vragen welke inhoudelijke argumenten de regering ertoe gebracht hebben om artikel 1, vijfde lid, van de richtlijn te aanvaarden.

HOOFDSTUK VII. BESCHERMING VAN NA HET VERSTRIJKEN VAN DE BESCHERMINGSDUUR OPENBAAR GEMAAKTE WERKEN

Onderdeel F/G

Artikel 45o

De leden van de PvdA-fractie merken op dat artikel 45o spreekt van «Hij die een werk voor de eerste maal rechtmatig openbaar maakt na het verstrijken van de duur van het auteursrecht». Zij vragen of daaruit logisch volgt dat artikel 45o alleen betrekking heeft op werken waarop ooit auteursrecht in de zin van de huidige of eerdere auteurswet heeft gerust. Kan de regering aangeven wat de status is van het werk waarop nooit enig auteursrecht – zoals bijvoorbeeld een manuscript uit de Middeleeuwen – heeft gerust? Kan de onderzoeker, resp. de gelukkige vinder in dat geval geen aanspraak maken op de bescherming van artikel 45o?

De leden van de PvdA-fractie hebben begrepen dat het werk, bedoeld in het voorgestelde artikel 45o, teneinde de bescherming van 25 jaren te genieten, niet eerder openbaar mag zijn gemaakt. Zij hadden daarom moeite met de in de wettekst gebruikte formulering «Hij die een werk voor de eerste maal rechtmatig openbaar maakt na het verstrijken van ...». De gebruikte formulering staat toe dat een werk, dat voor het eerst openbaar wordt gemaakt na het verstrijken van de reguliere beschermingstermijn, onafhankelijk van de vraag of het werk eerder gedurende de normale auteursrechtelijke beschermingstermijn openbaar is gemaakt, kan vallen onder de bescherming die door artikel 45o wordt geboden. De gebruikte formulering wijkt af van die in de richtlijn waar wel de bedoeling op een juiste wijze is verwoord. Daar staat namelijk: «... een niet eerder gepubliceerd werk voor het eerst op geoorloofde wijze». De leden van de PvdA-fractie stellen voor het zinsdeel «niet eerder openbaar gemaakt» in te voegen tussen «een» en «werk» teneinde het artikel beter in overeenstemming te brengen met de bedoeling van de richtlijn en het wetsvoorstel.

De leden van de PvdA-fractie merken op dat de beschermingstermijn

genoemd in artikel 45o van het wetsvoorstel – in overeenstemming met artikel 8 van de richtlijn – ingaat vanaf 1 januari van het jaar volgende op dat, waarin de eerste openbaarmaking van dat werk rechtmatig heeft plaatsgehad. Zij vragen of dit tot gevolg heeft dat het werk niet is beschermd vanaf het moment dat de openbaarmaking heeft plaatsgevonden tot de eerstvolgende 1 januari. Indien de regering wel van mening is dat de bescherming ook in de genoemde tijd zou bestaan, hetgeen ook de leden van de PvdA-fractie wenselijk achten, kan de regering dan aangeven op welke rechtsgrond die mening is gebaseerd?

Vervolgens merken de leden van de PvdA-fractie op dat de memorie van toelichting aangeeft dat hier een nieuw naburig recht wordt geïntroduceerd. Wat is de reden van de regering geweest om dit artikel niet in de Wet op de naburige rechten op te nemen?

De regering noemt de uitgever als voorbeeld van degene aan wie gedacht moet worden als verkrijger van de in artikel 1 van de Auteurswet 1912 omschreven rechten. De leden van de PvdA-fractie vragen waarom juist de uitgever wordt genoemd. De bedoeling van dit artikel is immers, naar deze leden veronderstellen, om de prestatie van degene die door middel van onderzoek, of door simpel geluk, de hand heeft weten te leggen op een oud werk, en dat werk openbaar wil maken, te belonen. Dat voor de openbaarmaking een derde, mogelijk een uitgever, wordt ingeschakeld is voor de toepassing van dit artikel toch niet relevant? Is deze veronderstelling juist, zo vragen deze leden.

De eis, dat de eerste openbaarmaking rechtmatig dient te geschieden, betekent dat het werk niet door diefstal of andere ongeoorloofde handelingen mag zijn verkregen. De leden van de PvdA-fractie vragen of – in het geval dat het gestolen exemplaar in handen van een derde te goeder trouw is gekomen – de uitgave door die derde ook onrechtmatig is. Vervolgens doemt de vraag op wat de consequentie is van een onrechtmatige publikatie door een dief of heler. Kan de regering aangeven wat het gevolg is van een dergelijke openbaarmaking; is het werk dan onbeschermd of wordt het alsnog beschermd indien de bestolene het werk alsnog openbaar maakt? Kan de benadeelde zelf optreden tegen degene die het werk onrechtmatig openbaar heeft gemaakt, ondanks dat hij zelf nog niet de kans heeft gekregen om het werk openbaar te maken en dus niet de bescherming geniet van artikel 45o?

Op basis van de richtlijn introduceert dit wetsvoorstel in een nieuw hoofdstuk VII en een nieuw artikel 45o een recht op een eerste rechtmatige openbaarmaking van een ongepubliceerd werk, zo constateren de leden van de CDA-fractie.

Terecht zegt de memorie van toelichting dat het hier niet gaat om een auteursrecht, maar om een naburig recht. Niet consistent achten deze leden dan ook dat de bepaling in een nieuw hoofdstuk van de Auteurswet wordt opgenomen. Nederland kent immers sinds 1 juli 1993 een afzonderlijke Wet op de naburige rechten, en het komt hen voor dat het nieuwe naburige recht dan ook dáár een plaats behoort te vinden.

De leden van de CDA-fractie constateren dat dit artikel aldus luidt, dat het te verkrijgen recht genoten wordt gedurende 25 jaren te rekenen van de 1e januari van het jaar, volgende op dat, waarin de eerste openbaarmaking van dat werk rechtmatig plaats heeft gehad.

Ingevolge deze tekst wordt dus geen bescherming genoten in het jaar zelf waarin de publikatie plaats heeft. De leden van de CDA-fractie menen dat het voorstel op dit punt correctie behoeft.

Het recht wordt verkregen met betrekking tot werken die na het verval van het auteursrecht voor de eerste maal rechtmatig openbaar gemaakt worden. Dit criterium heeft, zo menen de leden van de CDA-fractie, twee kanten. In de eerste plaats richting verleden tijd. Heeft niet een eerdere, rechtmatige openbaarmaking van het oude werk plaatsgehad? In de

tweede plaats richting toekomst. Wat is er nodig om ten behoeve van een (verhoopte) beneficiaris volgens het nieuwe artikel 45o te spreken van een openbaarmaking cq. van een rechtmatige openbaarmaking?

Zagen zij dit juist, zo vroegen zij de regering.

Wat het retrospectief aspect betreft denken de leden van de CDA-fractie aan het geval dat een oud werk notoir openbaar gemaakt is, maar dat de eerste openbaarmaking onrechtmatig is of blijkt te zijn geweest. Kan iemand nu het inmiddels ingevolge artikel 37 vrije werk «voor het eerst rechtmatig openbaarmaken» en daarmee een exclusief recht gedurende 25 jaar verwerven? Dit lijkt hen niet de bedoeling. Zou de aanvang van artikel 45o niet als volgt moeten luiden: «Hij die een werk dat voor het verstrijken van de duur van het auteursrecht niet eerder openbaar gemaakt is, voor de eerste maal rechtmatig openbaar maakt, geniet». Het komt de leden van de CDA-fractie voor dat artikel 120 RI. in dit opzicht zorgvuldiger geredigeerd is dan het voorgestelde artikel 45o.

Wanneer was het oude werk destijds wèl of niet «openbaar gemaakt»? Welk criterium voor openbaarmaking geldt hier? Zij noemen twee voorbeelden.

Voorbeeld 1.

Gevonden is een ongepubliceerde en onbekende partituur van een strijkkwartet van een meer dan 70 jaar geleden overleden componist. Tegelijk wordt echter gevonden een brief waaruit blijkt dat het kwartet eenmaal of driemaal in het openbaar is uitgevoerd in de zin van artikel 12 lid 1 sub 3° Auteurswet.

Voorbeeld 2

Gevonden is een oud manuscript, waarvan echter uit brieven en aantekeningen blijkt dat het destijds «verspreid» en dus «openbaar gemaakt» is in de zin van artikel 12 lid 1 sub 2° Auteurswet. Staat dat in de weg aan het verkrijgen van een recht ex artikel 45o? De leden van de CDA-fractie constateren dat de richtlijn spreekt van niet eerder gepubliceerd werk. Deze term lijkt – terecht – beperkter dan niet eerder «openbaar gemaakt». Zien deze leden dit juist?

Het nieuwe naburige recht wordt toegekend aan diegene «die een werk voor de eerste maal rechtmatig openbaar maakt».

De memorie van toelichting stelt: «Gedacht kan bijvoorbeeld worden aan de uitgever». Deze gedachte komt de leden van de CDA-fractie niet logisch voor. Rechtsgrond voor de regeling lijkt te zijn de beloning van de prestatie van degene die hetzij als gevolg van speurzin en research, hetzij via «geluk», als eerlijke vinder het oude werk aan vergetelheid onttrekt en bekend maakt. Dat is dus deze onderzoeker/vinder, en niet de door hem bij een eerste rechtmatige openbaarmaking ingeschakelde krant, radio-/TV-omroep, tijdschrift- of boekuitgever, of het museum dat het elders teruggevonden schilderij voor het eerst tentoonstelt. Zij vragen de regering de juistheid van deze visie te bevestigen.

Verdere vragen rijzen bij de leden van de CDA-fractie ten opzichte van de positie van de stoffelijke eigenaar van het teruggevonden exemplaar, en de vinder/eerste openbaarmaker, indien deze niet dezelfde zijn.

Veronderstelt een eerste rechtmatige openbaarmaking dat de openbaarmaker het stoffelijk exemplaar heeft gekocht? Zo ja, is sprake van rechtmatige openbaarmaking indien de vinder/koper, zich alleszins bewust van aantrekkelijke mogelijkheden van een eerste publicatie en de daaraan ex artikel 45o te verbinden rechten, de eigenaar niet vooraf over deze waarde inlicht?

Zo nee, moet degene die een ongepubliceerd manuscript bij een marktkoopman, of een onbekend beeldje van een in 1923 overleden beeldhouwer aantreft op een rommelzolder van een kennis, deze kennis

daarover inlichten, om rechtmatig openbaar te kunnen maken in de zin van artikel 45o?

Spelen artikel 6:228 BW en de leer van het arrest van de Hoge Raad van 19 juni 1956 (Kantharos van Stevensweert) bij dit alles wellicht een rol, of gelden bij artikel 45o geheel eigen regels? Is dit Europees recht, of kan nationaal recht toch een rol spelen, zo vragen de leden van de CDA-fractie.

Is er sprake van rechtmatige openbaarmaking in de zin van artikel 45o in het geval dat een vinder/onderzoeker een manuscript van de eigenaar daarvan leent, er een (foto-)kopie van maakt, en op basis van die kopie tot eerste openbaarmaking overgaat?

Kunnen aan de rechtmatigheid van openbaarmaking in de weg staan algemene voorwaarden van bijvoorbeeld bibliotheken, musea en archieven, waarin gesteld wordt dat voor iedere eerste publikatie toestemming van de betrokken rechtspersoon nodig is? Zo ja, hoe verhoudt zich dit tot de Wet Openbaarheid van Bestuur en de Archiefwet, en tot de omstandigheid dat bibliotheken, musea en archieven in stand plegen te worden gehouden door algemene kennisvermeerdering, terwijl zij niet zelf tot openbaarmaking verplicht zijn, en zo lang zij dit niet doen ook niet recht ex artikel 45o kunnen claimen?

De memorie van toelichting stelt nog dat van rechtmatige openbaarmaking geen sprake is, indien het werk door diefstal of andere ongeoorloofde handelingen is verkregen. De leden van de CDA-fractie veronderstellen dat óók openbaarmaking van een door verduistering of heling verkregen exemplaar als een niet rechtmatige openbaarmaking moet gelden.

Hoewel diefstal en andere strafbare feiten zeker niet beloond behoren te worden, hebben de leden van de CDA-fractie bij deze passage nog een aantal vragen.

Wat geldt in geval van publikatie van een gestolen exemplaar door een derder-verkrijger te goeder trouw?

Wat is – zo vragen de leden van de CDA-fractie – de consequentie van publikatie door een dief, verduisteraar of heler? Is het werk dan geheel – en blijvend – onbeschermd? Of wordt het alsnog beschermd nadat de bestolene het werk zelf alsnog openbaar maakt? Kan de bestolene optreden tegen publikatie door de dief of heler als hij zelf het werk nog niet openbaar gemaakt heeft, en dus nog geen recht heeft ex artikel 45o? Zal er nog wel een markt voor nieuwe publikatie van het werk zijn, na de eerste publikatie door de dief of heler?

Wat is de (naburrechtelijke) status van het werk in een periode dat weliswaar een beschuldiging aanhangig is dat het manuscript door diefstal of een andere ongeoorloofde handeling verkregen is, maar hierover nog niet is beslist door een rechterlijke uitspraak die kracht van gewijsde heeft verkregen?

Misdad dient niet beloond te worden, zo vervolgen de leden van de CDA-fractie, maar men zou zich – in het belang van de eigenaar van het teruggevonden werk – ook een ander systeem kunnen voorstellen. Dat is een systeem waarbij de onrechtmatigheid van de eerste publikatie niet aan het verkrijgen van het naburig recht in de weg staat, doch dat dit recht kan worden opgeëist door degene ten opzichte van wie bij de eerste openbaarmaking onrechtmatig is gehandeld.

De leden van de CDA-fractie wijzen erop dat twee andere wetten op het gebied van de intellectuele eigendom voorzien in de mogelijkheid van opeising, nl. de Rijsoctrooiwet en de Benelux-Tekeningen en Modellenwet.

De tekst van het voorstel kent aan de eerste rechtmatige openbaarmaker het in artikel 1 genoemde uitsluitende recht toe. Dit is dus, zo begrepen de leden van de CDA-fractie, «het uitsluitend recht om een werk openbaar te maken en te verveelvoudigen, behoudens de beperkingen bij de wet gesteld.» Is steeds een toepassing van de Auteurswet bedoeld,

behoudens de in de memorie van toelichting afgewezen toekenning van zgn. persoonlijkheidsrechten?

Met betrekking tot de rechten die artikel 45o verleent, vragen de leden van de CDA-fractie of deze rechten ook toekomen aan onderdanen van de EG respectievelijk aan onderdanen van derde landen.

Het eerste lijkt hen onvermijdelijk maar wel iets om in de wet vast te leggen, het tweede een kwestie van beleid. Zou bij dit laatste de reciprociteitsbepaling een middenweg kunnen zijn?

Zij treffen hieromtrent geen bepaling aan in het wetsvoorstel. Deze leden zien wat dit betreft graag een toelichting tegemoet over de verhouding tussen deze nieuwe rechten en het bepaalde in artikel 47 Auteurswet enerzijds en de Berner Conventie en de UAC anderzijds.

De leden van de CDA-fractie willen graag weten hoe artikel 45o zich verhoudt tot artikel 13 boek 5 BW. Zij kunnen zich goed voorstellen dat een document of een kunstwerk zowel onder het regime van artikel 45o als onder de regeling van de schatvinding kan vallen. In dat verband rijst bij hen de vraag of de aangifte van de vondst die verplicht is op grond van artikel 13 lid 3 boek 5 BW juncto artikel 5 van boek 5 BW vooraf dient te gaan aan een voor de eerste maal rechtmatig openbaar maken van het werk.

In het algemeen vragen deze leden in hoeverre de gemeente, de eigenaar en de ontdekker die in de schatvindingsbepaling een belangrijke rol spelen invloed kunnen hebben op de rechtmatigheid van de eerste openbaarmaking, respectievelijk of zij daarbij bepaalde voorwaarden kunnen stellen. Het komt hen voor dat deze vragen allerm minst van praktische betekenis ontbloom zijn.

Onderdeel H

Artikel 51

De leden van de PvdA-fractie achten het noodzakelijk stil te staan bij het – ook in de memorie van toelichting genoemde – zg. Phil Collins/Imtrat arrest, gewezen door het Hof van de Europese Gemeenschappen. In dit arrest heeft het Hof overwogen dat het beginsel van non-discriminatie op grond van nationaliteit zoals vastgelegd in artikel 6 van het EG-verdrag van toepassing is op het auteursrecht en de naburige rechten. Het door het Hof uitgesproken discriminatieverbod zou kunnen betekenen dat het toepassen van het reciprociteitsbeginsel ten aanzien van onderdanen van EG-landen niet meer mogelijk zou zijn. De regering geeft aan dat dit arrest voor de toepassing van het tweede lid van artikel 10 van de richtlijn, en daarmee voor de toepassing van artikel 51, eerste lid, van belang is. Kan de regering aangeven in hoeverre genoemd arrest van invloed is op de toepassing van artikel 51, lid 1? Is de veronderstelling juist dat het arrest – door het toepassen van het reciprociteitsbeginsel niet meer toe te staan – een algehele herleving van rechten impliceert? De leden van de PvdA-fractie verzoeken de regering in zijn antwoord uitgebreid op deze problematiek in te gaan.

Lid 2 van artikel 51 bevat twee keer het begrip «deze wet»; één keer in de betekenis van de huidige wet en één keer in de betekenis van het wetsvoorstel. De leden van de PvdA-fractie zouden het voor de helderheid, en daarmee de leesbaarheid, een verbetering achten dat in de wettekst zou worden aangegeven wanneer welke betekenis van toepassing is.

De leden van de PvdA-fractie vragen de regering wat onder exploitatie-handelingen, genoemd in lid 3 en 4, moet worden verstaan. De memorie van toelichting stelt ter toelichting weliswaar dat het moet gaan om feitelijke handelingen, maar deze leden zouden gaarne zien dat de regering deze stelling zou illustreren met voorbeelden.

Tenslotte willen de leden van de PvdA-fractie de vraag stellen of de grens die wordt getrokken door de in artikel 51, lid 4 genoemde datum, nl. 24 november 1993, teneinde verworven rechten te beschermen, wel de juiste is. De bedoeling van dit artikel is dat een derde die te goeder trouw exploitatiehandelingen heeft verricht ten aanzien van een werk waarvan de beschermingstermijn was verstreken, niet de dupe zou worden van het herleven van auteursrechten. De regering motiveert de keuze voor 24 november 1993 als de grens waarvoor de exploitatiehandelingen moeten zijn aangevangen door te stellen dat op die datum de richtlijn is gepubliceerd en een ieder vanaf die tijd op de hoogte kan zijn van de inhoud van de richtlijn. Dat mag formeel juist zijn, maar het is naar het oordeel van de leden van de PvdA-fractie praktisch gesproken hoogst onwaarschijnlijk dat individuele rechtssubjecten vanaf die datum op de hoogte zijn van de inhoud en de betekenis van de richtlijn en dat zij daarop maatregelen hebben kunnen nemen. De richtlijn dwingt er ook niet toe om die datum zo ver naar voren te schuiven. De leden van de PvdA-fractie verzoeken de regering om de genoemde datum in heroverweging te nemen en een later tijdstip voor te stellen.

De leden van de CDA-fractie zijn niet onverdeeld gelukkig met de in artikel 51 lid 1 opgenomen overgangsregeling, maar begrijpen dat hetzelfde geldt voor de regering: het gaat hier om een Brussels compromis.

De leden van de CDA-fractie begrijpen dat de uitleg in de memorie van toelichting van het genoemde Phil Collins/Imtrat-arrest van groot belang is voor de eventuele herleving van auteursrechten. Zij ontvangen graag een uitgebreide toelichting van de regering over de concrete gevolgen van dit arrest voor de herleving van rechten en met name ook voor het overgangsrecht. Is de regering de mening toegedaan dat de rechten van alle Europese auteurs, inclusief de Nederlanders, die 50 tot 70 jaar geleden overleden zijn, op 1 juli 1995 ook in Nederland zullen herleven?

In verband met artikel 51 lid 4, en in mindere mate lid 3, achten de leden van de CDA-fractie een nadere precisering van het begrip exploitatiehandelingen dringend gewenst. Is het opdracht geven tot het laten drukken van exemplaren een exploitatiehandeling? Zo ja, mag men dan als men voor 24 november 1993 een dergelijke opdracht gaf ten aanzien van werken die in het publiek domein waren gevallen of binnenkort zouden vallen, na 1 juli 1995 doorgaan met het geven van dergelijke opdrachten?

Mag men het uitvoeren cq. exploiteren van muziekwerken van een componist die in het publiek domein waren gevallen na 1995 voortzetten als men er voor 1993 reeds mee begonnen was? Is het op de radio laten horen van muziekopnamen een exploitatiehandeling? Zo ja, mag ieder radiostation daar om die reden mee doorgaan? Als al deze vragen bevestigend beantwoord worden, blijft er voor de rechthebbende weinig over van zijn herleeft recht. Als ze (gedeeltelijk) ontkennend beantwoord worden, dan lijkt het in verband met de rechtszekerheid de taak van de wetgever om meer duidelijkheid te verschaffen.

De leden van de CDA-fractie zouden zich bijvoorbeeld kunnen voorstellen dat plannen en bijdrukken van nieuwe voorstellingen niet toegestaan is, terwijl het uitverkopen van voorraden en het afwerken van reeds vaststaande programma's wel toegestaan is. Graag vernemen zij de visie van de regering hieromtrent.

De leden van de fractie van D66 hebben zich enigszins verbaasd over de onduidelijke toelichting op het voorgestelde artikel 51. Terecht wordt eerst meegedeeld dat de bepaling ertoe kan leiden dat een in Nederland vóór 1 juli 1995 in het publiek domein gevallen werk weer herleeft. Als voorbeeld

wordt dan genoemd een werk van Duitse origine. De reden is dat Duitse werken in Duitsland een langere beschermingsduur kennen dan wij: 70 jaar na de dood van de auteur. Ten aanzien van Nederlandse werken geeft de memorie van toelichting wel toe dat het Phil Collins-arrest van het Europese Hof hier van belang kan zijn, maar de enig mogelijke concrete conclusie is, dat nu inderdaad ook Nederlandse werken, via het nog voortbestaande Duitse auteursrecht hierop, na 1 juli 1995 in Nederland uit de auteursrechtelijke dood kunnen opstaan. Deze conclusie is in de vakliteratuur over het Phil Collins-arrest reeds lang getrokken. Wil de regering haar standpunt hierover verduidelijken? Immers, wat voor conclusie verbindt zij aan het Phil Collins-arrest? Hoe wordt dit arrest door Brussel uitgelegd?

Ook ten aanzien van de leden 3 en 4 in voornoemd artikel 51, betreffende de overgangsregelingen, hebben de leden van de fractie van D66 nog enige vragen te stellen. De praktische uitvoering van de overgangsregelingen is ingewikkeld.

Deze leden vragen wat de regering precies bedoelt met exploitatiehandelingen en de rechten die vóór 1 juli 1995 verworven zijn. In de toelichting vertaalt de regering exploitatiehandelingen als feitelijke handelingen zonder aan te geven wat deze betekenen. Zonder duidelijke definities kunnen bijvoorbeeld inhoudelijk onduidelijke licentiecontracten onderwerp van oeverloze discussies worden. Het is daardoor onduidelijk of de voor 24 november 1993 verworven rechten van derden voldoende beschermd zijn.

De voorzitter van de commissie,
V. A. M. van der Burg

De griffier voor het verslag,
Tielens-Tripels